

POSTANOWIENIE

27 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
zażalenia K. C.

na postanowienie Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z 11 maja 2022 r., IV Ca 2225/18,

w sprawie z wniosku K. C.

z udziałem K. C., M. J., A. K., J. K., P. T., M. S., B. W. i J. R.

o stwierdzenie nabycia spadku,

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do
orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 11 maja 2022 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w następstwie apelacji uczestniczki postępowania P. T. od postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie z 12 lipca 2018 r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

Zażalenie od postanowienia Sądu Okręgowego wniósł wnioskodawca K. C, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie art. 386 § 4 i 6 k.p.c. oraz 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. Wniósł o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma na celu jedynie skontrolowanie przez Sąd Najwyższy, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji, przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek przewidzianych w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., a więc czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy rzeczywiście wystąpiła w sprawie. Dokonywana ocena powinna mieć zatem charakter formalny, skupiać się wyłącznie na ustanowionych w powyższych przepisach przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013, Nr 3, poz. 41; z 25 czerwca 2015 r., V CZ 6/16, niepubl.; z 29 października 2015 r., I CZ 92/15, niepubl. i z 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/15, niepubl.). W związku z tym za uwzględnieniem zażalenia nie mogły *in casu* przemawiać zarzuty skarżącego koncentrujące się na konieczności dokonania przez Sąd Okręgowy oceny zarzutów apelacyjnych, w szczególności dotyczących opinii biegłego.

Nie oznacza to jednak, że postawiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. jest bezzasadny.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy jako przyczynę uchylenia postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wskazał nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji. W związku z tym należy zauważyć, że w postępowaniu nieprocesowym, właściwym dla spraw

o stwierdzenie nabycia spadku, pojęcie rozpoznania istoty sprawy należy rozumieć szerzej niż w postępowaniu procesowym, w szczególności także jako niepodjęcie przez sąd orzekający z urzędu czynności, do których zobowiązany jest na podstawie przepisów prawa, w tym art. 670 k.p.c. obligującego Sąd do badania z urzędu, kto jest spadkobiercą, w tym oceny ważności i skuteczności testamentu, włącznie z wyjaśnieniem, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające zdolność testowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2021 r., I CZ 87/20, niepubl.). Jednakże *in casu* Sąd Rejonowy uczynił zadość tym obowiązkom, gdyż rozpoznając wniosek, przeprowadził postępowanie dowodowe, dokonał ustaleń faktycznych i na tej podstawie orzekł o żądaniu, stosując miarodajne przepisy prawa materialnego. Ujawnienie zaś w toku postępowania apelacyjnego testamentu, którego istnienie nie było podnoszone przed Sądem pierwszej instancji, nie może samodzielnie być utożsamiane z nierozpoznanie istoty sprawy.

Czynność sądowa otwarcia i ogłoszenia testamentu nie jest objęta wyłączną właściwością funkcyjną sądu rejonowego, co oznacza, że należy do czynności, które mogą być podjęte przez sąd okręgowy w ramach jego właściwości funkcyjnej jako sądu drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego (apelacji). Postępowanie apelacyjne może więc również objąć czynność ogłoszenia testamentu, którego ocena stanowi jeden z podstawowych elementów wypełniających kognicję sądu orzekającego w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku (art. 670 k.p.c.) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2017 r., III CZ 15/17, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2002 r., I CKN 482/00, OSNC 2002, Nr 10, poz. 129).

Za uchyleniem postanowienia Sądu Rejonowego i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania nie mogła też przemawiać powołana przez Sąd Okręgowy potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w znacznym zakresie. Konieczność przeprowadzenia dowodów w całości tylko na jedną z okoliczności istotnych dla sprawy, choćby okoliczność ta miała podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia, nie jest równoznaczna z koniecznością przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 października 2020 r., II CZ 50/20, niepubl.). Wydania orzeczenia

kasatoryjnego nie uzasadnia zaś potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego, w tym usunięcia jego wad oraz przeprowadzenia dowodów bezpodstawnie pominiętych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 marca 2018 r., V CZ 19/18, niepubl. i z 27 maja 2022 r., III CZ 69/22, niepubl.). O nierozpoznaniu istoty sprawy nie świadczy również potrzeba poczynienia nowych ustaleń w drugiej instancji, choćby decydujących z punktu widzenia kierunku rozstrzygnięcia sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2015 r., III CSK 221/14, niepubl.).

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie sposób zatem przyjąć za Sądem Okręgowym, że miała miejsce powołana przez ten Sąd przyczyna kasatoryjna lub też, że miała miejsce inna przyczyna wskazana w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Według przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego. Nie było więc przeszkód, aby postępowanie to objęło również czynność ogłoszenia testamentu i przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego, zwłaszcza że do ujawnienia nowych okoliczności doszło dopiero w toku postępowania apelacyjnego.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[f.n]

